

Yrittäjyyden laajat sfäärit ja idea toimivasta subjektista

Risto Ikosen (2006). **Yrittäjyyskasvatus. Kansalaisen taloudellista autonomiaa etsimässä.** Minerva Kustannus Oy, Jyväskylä.

Mitä on yrittäjyyskasvatus, mitä se voisi olla, sekä mitä sen ei ehkä pitäisi olla. Tällaisia näkökulmia sisältyy Risto Ikosen kirjaan, joka kuten nimikin kertoo, kohdistuu aktiivisen ja autonomisen kansalaisen ajatukseen. Kirjan näkökulma on laaja. Se on hyvä. Kapea ja pelkkä käsiteanalyttinen tapa näivetäisi rikkaan teeman. Pohdinnallinen ote säilyy kirjassa läpi linjan. Se menee myös suomalaisten keskustelujen ytimiin. Lisäksi olisi ehkä odottanut enemmän laajempien kansainvälisten yhteyksien vetämistä mukaan tarkasteluihin.

Ensimmäinen luku käsittelee yrittäjyyskasvatusta Suomessa 1980-luvulta vuoteen 2004. Ajanjakso on kiintoisa, koska koko yrittäjyysdiskurssia ei juuri aiemmin ilmennyt. Sodanjälkeinen Suomi yritti ilman erityisiä ohjelmia. On siirrytty tietoiseen

kasvatusajatteluun yrittäjyydessä. Joskus väitetään, että myös Suomi elää siirtymätalouden aikaa, isojen organisaatioiden, vahvan valtion ja julkistalouden ajan jälkikautta. Tätä kautta, 90-luvun alun lamamurroksen sisältäen, Ikonenkin luotaa pohdinnoissaan. Ikonen huomaa myös, että muualla maailmassa yrittäjyyskasvatus liittoutuu yhteen pikemminkin taloustieteiden kanssa toisin kuin Suomessa. Täällä yleisempi on ollut kasvatustieteellinen yhteys.

Korvaako politiikka ontologian ?

Toinen luku käsittelee diskursusin kritiikkiä. Ikonen arvostelee diskurssia vanhan ja uuden eron kärjistämisestä ja koko teeman paisuttelusta. Yrittäjyys rinnastetaan ideologiseen uusliberalis-

min puolustukseen. Ideologisista sitoutumisista ei olla selvillä, väittää Ikonen. Tavallaan on olemassa kaksi suurta kertomusta, jotka koskevat vapaata yrittäjyyttä ja velvoitteista kansalaisista. Onko vastakkain täti-sosiaalivaltio ja uljas yksilö (nuori mies)? Yrittäjyyttä puolustetaan ja arvioidaan näissä ideologioissa molemmissa, mutta eri tavoin. Diskurssien juurille on hyvä mennä. Korvaako politiikka ontologian – näin ei ainakaan saisi olla silloin, kun on kysymys tieteestä ja tieteen pyrkimyksistä. Siksi yrittäjyyskasvatuksen diskurssin kritiikki on aiheellista.

Kolmas luku kontekstoi yrittäjyyskasvatuksen aktiivisen kansalaisuuden ja yrittäjyyden kautta. Luku tarkastelee yrittäjyyskasvatuksen muotoja. Mielenkiintoisesti mennään suomalaisen kasvatusajattelun historiaan josta jo juontaa ajatus, että alistamalla ei voida kasvattaa vapaata aikuista. Jos yrittäjyys on vastaus strategiaan toimia muuttuvassa maailmassa, mil-

laista tämä on? ”Perussyi ihmisten ahdistukseen ei ole yrittäjyyden puute vaan kyvyttömyys nähdä asioita uudella tavalla”, esittää Ikonen. Siis ei vain energia, joka syntyy juoksemalla oravanpyörässä, ole tärkeää, vaan se, että löydetään uusia liikuntamuotoja ja saadaan mieli liikkeelle.

Yrittäjyys- ja kansalaiskasvatus käsi kädessä

Kansalaista ja taloudellista toimeliaisuutta käsitellään luvussa neljä. Yrittäjyyskasvatus voi edistää taloudellista vapautta, ihmisten omaa kykyä hankkia elantonsa ja elää ilman hallitsevia ja deterministisen tuntuisia valtarakenteita, jotka heittävät aallosta toiseen. Yrittäjyyskasvatus ja kansalaiskasvatus nähdään kulkevan yhdessä. Jatkoluvussa viisi Ikonen arvioi yrittäjyyskasvatuksen sovelluksia.

Medialukutaito ja yhtiövallan kritiikki, kyky tarkastella talouden valtarakenteita ja nähdä niiden läpi ovat yrittäjyyskasvatuksen tavoitteita. Aktiivinen ja toimiva yksilö ja toisinnäkeminen, kasvu ”talouden rattaista kansalaiseksi” kiteyttää Ikonen ajatuksia. Varsin ajankohtaisia suomalaisiakin teemoja.

Onko yrittäjyyskasvatus vielä kylliksi hyödyntänyt muita tieteitä itseymmärryksessään ja onko se kylliksi kiinnostunut epistemologiastaan, tiedon hankkimisen tavoistaan, ja ontologiastaan, omasta todellisuuskäsityksestään. Luultavasti ei. Ikonenkin kirja osoittaa, millaisen hengästymisen varassa tiedettä nykyään tehdään, lyhytaikaisten projektien ja niiden rahoituksen katveessa, huonosti tieteen kehittymisen ja tutkimuksen luonnetta ymmärtäen. Väittäisin, että suomalainen yliopistoitsetunto on heikko ja varsinkin teol-

lisuudessa ylläpidetty ajattelu siitä, että suomalainen korkeakoulutus on tehotonta ja vaatimus suomalaisesta Harvardista ei sitä kohenna. Yliopistot ovat itse nykyään yrittäjyyskasvatuksen kohteita, voisi sarkastisesti todeta. Osittain lienee kysymys on neuvottomuudesta yliopistohallinnossa, millä keinoin tutkijoita ja opettajia todella voidaan tukea luovassa työssä ja edistää kansainvälisen tason innovointia.

Risto Ikonen kirja yrittäjyyskasvatuksesta voisi olla luettava laajemminkin. Se on paitsi yrittäjyyskasvatuksen ymmärtämisen kannalta kiintoisa, myös juureva ja tiedon yhteisöllisen synnyn oivaltava teos, tieto kun ei vain synny, tutkijat tekevät sitä. Tutkintovaatimuksissa tällaisia pohdintakirjoja hyödynnetään turhan vähän. Kiire soveltaa kun on niin suuri.

Iiris Aaltio